

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA O'QUVCHI YOSHLARNI SPORTGA BO'LGAN QIZIQISHLARINI OSHIRISH

Bayramov Xurmat
CHDPU 3-kurs talabasi

O'zbekistonda ta'lim – tarbiya jarayonlarida tub islohatlar olib borilishi natijasida Davlat ta'lim standartlarini yangilash, ayniqsa ta'limning yangi yo'nalishi bo'lgan umumta'lim maktablarida iste'dodli yoshlarni ma'naviy va jismoniy jihatdan barkamol qilib tarbiyalab yetishtirish muammolari vujudga kelmoqda. Bunda o'quvchi yoshlarning jismoniy barkamolligini va bilimni ta'minlashda ularning sportga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, sport o'yinlaridan basketbolni taktikasini, texnikasini, jismoniy sifatlarini o'rgatishda murabbiy va o'qituvchilarning roli, o'quvchilarga jismoniy tayyorgarlikni o'rgatishda jismoniy sifatlarning ahamiyati, o'quvchilarning sog'lom rivojlanishi uchun chaqqonlik, epchillik, egiluvchanlik, yugurish, sakrash kabi jismoniy sifatlarni o'quvchilarga tushuntirish orqali o'quvchi yoshlarni jismonan barkamol qilib tarbiyalash hamda ularning jismoniy tarbiya va sportga munosabatini yaxshilaydi.

Umumta'lim maktablaridagi ta'lim – tarbiya jarayonlarida jismoniy tarbiya darslari, sport mashg'ulotlari hamda musobaqalarning ijtimoiy tarbiyaviy xususiyatlarini o'rganish, shu asosda o'quvchi yoshlarning jismoniy barkamolligi va bilimni taminlashda ularning sportga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, sport o'yinlaridan basketbolni taktikasini, texnikasini, jismoniy sifatlarini o'rgatishda murabbiy va o'qituvchilarning roli, o'quvchilarga jismoniy tayyorgarlikni o'rgatishda jismoniy sifatlarning ahamiyati, o'quvchilarning sog'lom rivojlanishi uchun chaqqonlik, epchillik, egiluvchanlik, yugurish, sakrash kabi jismoniy sifatlarni o'quvchilarga tushuntirish orqali o'quvchi yoshlarni jismonan barkamol qilib tarbiyalash hamda sinov tajribalar orqali ilmiy – pedagogik jihatdan asoslanib berish tadqiqot maqsadini ifoda etadi. Bunda jismoniy tarbiya o'qituvchilari, sport turlari bo'yicha murabbiylarning ijobiy hamda amaliy faoliyatlari, o'quvchi yoshlarning mazkur tadbirlarga qiziqishlari va munosabatlarini yanada yaxshilash usullarini ishlab chiqish ustivor maqsad mazmuni tashkil etadi.

Tadqiqotning quyidagi vazifalari orqali hal etishga to'g'ri keldi, ya'ni:

1. Ta'lim jarayonining yangi yo'nalishi bo'lgan umumta'lim maktablaridagi ta'lim – tarbiya jarayonlarini ilmiy nazariy jihatdan tashkil etish.
2. Umumta'lim maktablari xususiyatlari va yo'nalishlari asosida jismoniy barkamolligini va bilimni ta'minlashda ularning sportga bo'lgan qiziqishlarini

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

oshirish, sport to'garaklarini tashkil qilish, uni o'tkazish, o'quvchilarga jismoniy tayyorgarlikni o'rgatishda jismoniy sifatlarning ahamiyati, o'quvchilarning sog'lom rivojlanishi uchun chaqqonlik, epchillik, egiluvchanlik, yugurish, sakrash kabi jismoniy sifatlarni o'quvchilarga tushuntirish orqali o'quvchi yoshlarni jismonan barkamol qilib tarbiyalash hamda sinov tajribalar orqali ma'lumotlarni bilish va xolatlarini o'rganish.

3. O'quvchi-yoshlarning sportga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, sport to'garaklarini tashkil qilish, uni o'tkazish, o'quvchilarga jismoniy tayyorgarlikni o'rgatishda jismoniy sifatlarning ahamiyati, o'quvchilarning sog'lom rivojlanishi uchun chaqqonlik, epchillik, egiluvchanlik, yugurish, sakrash kabi jismoniy sifatlarni o'quvchilarga tushuntirish orqali o'quvchi yoshlarni jismonan barkamol qilib tarbiyalash hamda sinov – tajribalar orqali ma'lumotlarni bilish va qiziqishlari hamda munosabatlarini ilmiy pedagogik jihatdan tahlil qilish.

Uzluksiz ta'lim jarayonlari umumta'lim maktablarining jismoniy tarbiya sohasidagi faoliyatlarini tashkil qilish, o'quvchi – yoshlarni sportning barcha turlariga bo'lgan qiziqish darajalarini ilmiy pedagogik jihatdan o'rganish tadqiqotlarning yangiligini bildiradi. Bunga quyidagi jihatlar e'tiborga olinib, namoyon bo'ladi, ya'ni:

- jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilarning sportga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, sportga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, sport to'garaklarini tashkil qilish, uni o'tkazish, o'quvchilarga jismoniy tayyorgarlikni o'rgatishda jismoniy sifatlarning ahamiyati, o'quvchilarning sog'lom rivojlanishi uchun chaqqonlik, epchillik, egiluvchanlik, yugurish, sakrash kabi jismoniy sifatlarni o'quvchilarga tushuntirish orqali o'quvchi – yoshlarni jismonan barkamol qilib tarbiyalash hamda sinov – tajribalar orqali ma'lumotlarni test – sinovlari orqali o'rganish;

- nazorat va tajriba – sinovlari savollariga javob berish samaralari bilan;

- tadqiqot maqsadi va vazifalari asosida umumta'lim maktablaridagi jismoniy tarbiya o'qituvchilarining ish faoliyatlari, ijodiy yondashishlari hamda o'z burchiga bo'lgan ma'suliyatlari ancha takomillashishi bilan;

- jismoniy tarbiya darslari o'quvchi – yoshlarni sportga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, sportga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, sport to'garaklarini tashkil qilish, uni o'tkazish, o'quvchilarga jismoniy tayyorgarlikni o'rgatishda jismoniy sifatlarning ahamiyati, o'quvchilarning sog'lom rivojlanishi uchun chaqqonlik, epchillik, egiluvchanlik, yugurish, sakrash kabi jismoniy sifatlarni bilishni tarbiyalashning yangi yo'nalishlari hamda usullari ishlab chiqilib va sinovdan o'tkazilishi bilan.

Ijtimoiy madaniy taraqqiyot natijalari, O'zbekistonda olib borilayotgan tub islohatlar, ta'lim va jismoniy tarbiya bilan bevosita bog'liq bo'lgan qonunlar,

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

farmonlar, farorlar tadqiqotning metodologiyasini tashkil etadi. Bunda ayniqsa xalq pedagogikasida erishilayotgan turli xil texnologik yondashishlar, ta'lim bolalar sporti va kasb – hunarga yo'llovchi vositalar – usullar, ilg'or tajribalar eng ustivor hisoblanadi.

Tadqiqot ishlarini o'tkazishda quyidagi usullardan (metodlar) maqsadli foydalanish ko'zda tutilmoqda, ya'ni:

- ta'lim, jismoniy tarbiya va sport, sog'liqni saqlash, kadrlar tayyorlash va ular bilan aloqador bo'lgan rasmiy manbalarni (qonunlar, farmonlar, qarorlar, nizomlar va h.k) ilmiy – nazariy jihatdan tahlil qilish;

- mavzuga doir maxsus adabiyotlar, dasturlar, teleradio hamda ommaviy axborot vositalarining axborotlarini o'rganish;

- umumta'lim maktablari ish tajribalarini o'rganish maqsadida jismoniy tarbiya o'qituvchilari, sport turlari bo'yicha murabbiylar hamda o'quvchi – yoshlar bilan maxsus varaqa (anketa) orqali so'rovlar, suhbatlar, muloqotlar, kuzatishlar olib boriladi;

- umumta'lim maktablarida ta'lim olayotgan yuqori bosqich o'quvchi – yoshlarini nazorat va sinov tajriba guruhlariga ajratib, maxsus tekshirishlar o'tkaziladi;

- varaqalardagi javoblar va sinov tajribalarida o'tkaziladigan tadqiqot natijalarini sosiologik ijtimoiy jihatdan tahlil qilinadiva ular matematik – statistik yo'l bilan aniqlanadi;

- tadqiqot natijalari asosida umumta'lim maktablarida o'quvchi yoshlarni sportga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, sport to'garaklarini tashkil qilish, uni o'tkazish, o'quvchilarga jismoniy tayyorgarlikni o'rgatishda jismoniy sifatlarning ahamiyati, o'quvchilarning sog'lom rivojlanishi uchun chaqqonlik, epchillik, egiluvchanlik, yugurish, sakrash kabi jismoniy sifatlarni o'quvchilarga tushuntirish haqida bilimlarni sifatlarini tarbiyalashning yangi yo'nalishlarini amalda sinab ko'rish uchun testlar majmui va uni o'rgatish usullari tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. 1 tom, (professor A. D. Novikov va pedagogika fanlari kandidati L. P. Matveyevning umumiy tahriri ostida) “O'qituvchi” nashriyoti, Toshkent.

2. Darslik B.A. Ashmarin, “Jismoniy tarbiya nazariyasi”.

3. Khatamov, Zafarjon. "METHODOLOGICAL JUSTIFICATION OF THE MAIN DIRECTIONS OF

4. Nazirjonovich, Khatamov IMPROVING PHYSICAL EDUCATION OF

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik,
pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv
masalalari

HIGHER EDUCATION STUDENTS." *Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi* 6 (2023): 811-818.

5. Zafarjon. "Formation of Psychological and Pedagogical Problems Through Sports Motivation." *European Journal of Economics, Finance and Business Development* 1.9 (2023): 31-39.

6. Nazirjonovich, Khatamov Zafarjon. "Pedagogical Methods and Conditions for the Innovative Formation of Motivation of Young Handball Players." *European Journal of Economics, Finance and Business Development* 1.9 (2023): 13-22.

7. Mukhammedovich, Jurayev Vokhidjon. "Psychological Foundations of Willpower in the Formation of Competition Motivation in Athletes." *Central asian journal of literature, philosophy and culture* 3.11 (2022): 315-318.

8. Nazirjonovich, Khatamov Zafarjon. "Pedagogical Aspects of Forming Sports Motivation." *European Journal of Economics, Finance and Business Development* 1.9 (2023): 23-30.

9. Ruzimatov, Islomjon. "THE SIGNIFICANCE OF METHODS DETERMINING THE DEVELOPMENT OF LEADING PHYSICAL QUALITIES IN ROADCASTS." *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal* 4.05 (2023): 177-185.

10. Erkuzievich, Islomjon Rozmatov. "THE IMPORTANCE OF THE METHODS USED IN THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL QUALITY OF BEHAVIOR OF INVADING ATHLETES CARRYING OUT HARD WORK." *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW* ISSN: 2319-2836 *Impact Factor: 7.603* 11.12 (2022): 325-330.